

นโยบายการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดอุบลราชธานี

Cultural tourism promotion policy in Ubon-Ratchathani Province

นิพนธ์ อ่อนรัตน์¹

10.14456/jrgbsrangsit.2018.34

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ของการวิจัยนี้มี 3 ประการคือ (1) เพื่อศึกษา นโยบายการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม (2) เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคของนโยบายการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และ (3) เพื่อศึกษาแนวทางการนำนโยบายด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมไปปฏิบัติ โดยการวิจัยเชิงคุณภาพ จากเอกสาร การสัมภาษณ์กลุ่ม การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก และจากโสตทัศนวัสดุต่างๆ

ผลการวิจัยพบว่า กระบวนการกำหนดนโยบายการส่งเสริมการท่องเที่ยวไปปฏิบัติในจังหวัดอุบลราชธานี มีการกำหนดนโยบาย แบ่งเป็น แผนงาน โครงการ และกิจกรรมร่วมกับของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน มีการพิจารณาทรัพยากรบริหาร ได้แก่ ความพร้อมด้านทรัพยากรบุคคล งบประมาณ เครื่องมือเครื่องใช้ ยานพาหนะ และอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ในด้านการส่งเสริมและการพัฒนาประเพณีท้องถิ่นไทย ปัญหาที่พบคือ งบประมาณที่รัฐจัดสรรให้ มีองค์การ 13 องค์การในจำนวนทั้งสิ้น 17 องค์การ เห็นว่างบประมาณไม่เพียงพอ ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนก็เป็นปัญหาระดับรองลงมา จากการศึกษาพบว่าประชาชนไม่มีส่วนร่วมในการจัดการถึง 12 องค์การ ในจำนวนทั้งสิ้น 17 องค์การ ผู้วิจัยเห็นว่าการประชาสัมพันธ์ของรัฐ โดยสื่อต่างๆ ยังไม่กระจายให้ประชาชนได้รับทราบอย่างถ้วนทั่ว คณะกรรมการจัดงานควรหากลยุทธ์ในการดำเนินงานเพื่อกระตุ้นหรือสร้างจิตสำนึกให้ประชาชนมีส่วนร่วมกับการจัดงานให้มากยิ่งขึ้น ส่วนปัญหาด้านวัสดุอุปกรณ์ไม่เพียงพอต่อการจัดงาน จากการศึกษาพบว่า มีองค์การ/หน่วยงานถึง 11 องค์การจาก 17 องค์การ เห็นว่าวัสดุอุปกรณ์ในการดำเนินกิจกรรมไม่เพียงพอ

สรุปผลข้อค้นพบ จากการศึกษาที่เป็นปัจจัยสำคัญต่อกระบวนการนำนโยบายไปปฏิบัติก็คือ งบประมาณในการดำเนินการของทั้งองค์การภาครัฐ องค์การผู้นำนโยบายไปปฏิบัติ และองค์การภาคเอกชน/ประชาชน พบว่า งบประมาณของหน่วยงานต่างๆ ไม่เพียงพอ ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดงาน พบว่า ประชาชนไม่มีส่วนร่วมในการจัดงาน วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการจัดงาน จากการศึกษาพบว่า วัสดุอุปกรณ์ที่องค์การ/หน่วยงานนำไปใช้ในการปฏิบัติงานต้องจัดหาให้เพียงพอ ส่วนข้อค้นพบอื่นๆ เช่น ด้านสมรรถนะของหน่วยงาน คือนุเคราะห์และการติดตามประเมินผลก็เป็นปัญหาระดับกลางหรือไม่รุนแรงแต่อย่างใด

คำสำคัญ: นโยบาย, การส่งเสริมการท่องเที่ยว

¹ นักศึกษาปริญญาเอก สาขาวิชาประวัติศาสตร์ดุริยางค์บัณฑิต คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

Abstract

The objectives of this study were threefold: (1) to investigate the public policy implementation on tourism keeping the Thai local tradition promotion and development in focus; (2) to ascertain problems and obstacles encountered in the course of the policy implementation; (3) to examine the cooperative efforts between the central administrative practices and the local administrative practices with regard to the public policy implementation on tourism.

The required data used in the study were gathered from up – to – date documents, focus group interviews, in – depth interviews, and audiovisual materials. The qualitative data were analyzed by resorting to content analysis, description, and storytelling. The data analysis has revealed the following facts: The policy on the tourism promotion of Ubonratchathani province to be implemented was broken down into work plans, projects, and promotional activities in collaboration with all agencies concerned in the public and private sectors.; all administrative resources were taken into account; the administrative resources included preparedness of personnel, budgets, equipment, vehicles and other necessary things. With the help of these administrative resources, the tourism promotion policy implementation of Ubonratchathani province was highly effective. Simultaneously, coordination, network creation, monitoring, evaluation as well as problem – solving techniques were brought into play. One of the major problems encountered in the course of policy implementation was insufficient budgets. Staff members in 13 organizations out of 17 organizations in its entirety concerning the policy implementation were of the opinion that the budgets needed for the policy implementation were far from adequate. Likewise, there existed the problems of people’s participation; staff members in 12 organizations out of 17 organizations said that people at large failed to take part in the activities relating to the policy implementation. It was largely because the governmental agencies concerned were negligent in keeping the people well – informed about the policy implementation activities, as well as in motivating the people to participate.

Finally, the equipment was not sufficient for use in holding policy implementation activities or other relevant activities. Staff members of 11 organizations out of the 17 organizations opined that the needed equipment was insufficient *for* effective implementation. Based on the findings of the study, the researcher has made the following recommendations: Sufficient budgets should be allocated to all organizations and authorities responsible for the policy implementation on the promotion and development of Thai local traditions; people should be encouraged to participate in the activities relating to the policy implementation; equipment needed for the policy implementation activities must be adequately provided; Finally, the competencies of the staff member concerned with the implementation, monitoring, and evaluation should be further improved (despite the fact that the current competency problems of the staff members are not serious or appear to be more or less satisfactory).

Keywords : Policy, Tourism promotion

1. ความเป็นมาและสภาพปัญหา

ปัจจุบันการท่องเที่ยวจัดเป็นอุตสาหกรรมที่สามารถนำเงินตราเข้าสู่ประเทศได้อย่างเป็นกอบเป็นกำ เพราะนอกจากจะสร้างรายได้ให้กับประเทศปีละกว่า 200,000 ล้านบาท หรือคิดเป็นสัดส่วนประมาณร้อยละ 5 ของมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศแล้ว ยังช่วยกระตุ้นให้เกิดการผลิตและนำทรัพยากรมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ตลอดจนก่อให้เกิดการสร้างงานและกระจายรายได้ รวมทั้งส่งเสริมให้เกิดธุรกิจที่เกี่ยวข้องทางอ้อม หรือธุรกิจสนับสนุนต่างๆ

เมื่อพิจารณานับตั้งแต่เริ่มมีการจัดตั้งองค์การส่งเสริมการท่องเที่ยว (อศท.) เมื่อปี 2503 นั้นประเทศไทยมีนักท่องเที่ยวเข้ามาเยือนเพียง 81,340 คน และมีรายได้จากการท่องเที่ยวเพียง 196 ล้านบาท แต่ในปี พ.ศ. 2543 หรือ 40 ปี หลังการจัดตั้ง อศท. ประเทศไทยมีนักท่องเที่ยวเข้ามาเยือนเป็นจำนวนถึง 9,508,623 คน และมีรายได้เข้าประเทศถึง 285,272 ล้านบาท ความสำเร็จดังกล่าวเป็นผลมาจากการให้ความสำคัญกับการท่องเที่ยวของรัฐบาลแทบทุกยุคทุกสมัย โดยถือว่านโยบายการท่องเที่ยวเป็นนโยบายหลักหนึ่งที่สำคัญของประเทศ รวมทั้งได้มีการบรรจุแผนพัฒนาการท่องเที่ยวไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติตั้งแต่ฉบับที่ 4 (พ.ศ.2520-2524) จนถึงปัจจุบัน ตลอดจนมีแผนงานระดับชาติในอันที่จะดึงดูดนักท่องเที่ยวเข้ามาเยือนประเทศไทย เช่น แผนงานปีท่องเที่ยวไทย (Visit Thailand Year) ในปี 2555-2558 หรือแผนงานท่องเที่ยวไทย (Amazing Thailand) (พ.ศ. 2550-2558) พร้อมทั้งกับกระตุ้นและส่งเสริมให้ภูมิภาคและจังหวัด ได้มีนโยบายและแผนงานเกี่ยวกับการท่องเที่ยวของตนเอง

ในส่วนของจังหวัดอุบลราชธานีนั้นนับเป็นจังหวัดหนึ่งที่ได้รับการส่งเสริมจากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ให้เป็นจังหวัดที่มีศักยภาพด้านการท่องเที่ยวอยู่ในลำดับต้นๆ ของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยเฉพาะการส่งเสริมและสนับสนุนงานแห่เทียนเข้าพรรษา ซึ่งเดิมเป็นเพียงประเพณีของท้องถิ่นให้กลายเป็นงานประจำปีที่ยิ่งใหญ่ระดับชาติ สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวทั้งภายในและภายนอกประเทศได้เป็นจำนวนมากนับตั้งแต่ปี 2520 เป็นต้นมา นับตั้งแต่เป็นต้นมาจำนวนนักท่องเที่ยวที่มาเยือนจังหวัดอุบลราชธานีก็เพิ่มขึ้นทุกๆ ปี โดยสถิตินักท่องเที่ยวในช่วง 6 เดือนแรกของปี 2559 ที่ผ่านมา (มกราคม-มิถุนายน) มีจำนวนถึง 534,511 คน และนำรายได้เข้าสู่จังหวัดเป็นเงิน 1,152.10 ล้านบาท (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เขต 2. 2556)

จากการศึกษาและทบทวนตลาดการท่องเที่ยวของโลก พบว่า ชาวต่างชาติภาคพื้นทวีปยุโรปและอเมริกาเป็นชนชาติที่เข้ามาท่องเที่ยวประเทศไทยมากที่สุด มีส่วนแบ่งสูงสุดคิดเป็นร้อยละ 60 และร้อยละ 20 ของจำนวนนักท่องเที่ยวทั้งหมดตามลำดับ อย่างไรก็ตามภูมิภาคเอเชียและตะวันออกกลางก็มีอัตราการขยายตัวของจำนวนนักท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง

ในด้านคนไทยกับการท่องเที่ยว นั้น จะเห็นได้ว่า ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน มีความกระตือรือร้นที่ตื่นตัวให้การสนับสนุนกับนโยบายรัฐบาลในการส่งเสริมการท่องเที่ยวภาครัฐก็ให้การประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้รับทราบถึงผลดีของการท่องเที่ยว เมื่อนักท่องเที่ยวมาเที่ยวประเทศไทยทำให้เกิดรายได้เข้าประเทศมีการจ้างงานและรายได้เกิดขึ้นกับประชาชนในทุกๆ ด้าน มีการสร้างเศรษฐกิจในระบบอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว มีแหล่งผลิตอุตสาหกรรมพื้นฐาน ในภาพรวมแล้วคนไทยตื่นตัวพร้อมที่จะพัฒนาศักยภาพของตนเองเพื่อรองรับนโยบายของรัฐบาลต่อไป

ส่วนในด้านจุดสนใจของนักท่องเที่ยวในภูมิภาคของจังหวัดต่างๆ ทั่วประเทศไทย และสำหรับตลาดนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศพออนุมานความนิยมของนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศได้ว่า (1) นักท่องเที่ยวชาว

ต่างประเทศส่วนใหญ่แทบทุกชาติให้ความสนใจแหล่งธรรมชาติสภาพแวดล้อมและความเขียวขง โดยมีการท่องเที่ยวชายทะเลเป็นอันดับสูงสุด ป่าไม้ ภูเขา เป็นอันดับรองลงมา (2) กลุ่มนักท่องเที่ยวจากทวีปยุโรป อเมริกา และประเทศญี่ปุ่น นอกจากให้ความสนใจด้านธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมแล้ว ยังสนใจประวัติศาสตร์ โบราณคดี อารยะธรรมและศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น และ (3) จากแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของกลุ่มนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศในระยะหลังกลุ่มนักท่องเที่ยวจากทวีปยุโรป อเมริกา และประเทศญี่ปุ่นบางกลุ่มมีรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงบุกเบิก (Explorer) อยากรู้ อยากเห็นดินแดนและอารยธรรมใหม่ๆ ที่แตกต่างออกไปจากอารยธรรมของตน และใกล้ชิดกับธรรมชาติมากขึ้น

นอกจากนักท่องเที่ยว ยังก่อให้เกิดการพัฒนาประเทศในทุกด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งสถานการณ์ทางเศรษฐกิจของโลกเริ่มฟื้นตัวขึ้นตั้งแต่ปี พ.ศ. 2536 ประกอบกับการเข้าสู่ระบบการค้าเสรีที่ไร้พรมแดนทางภูมิศาสตร์ (Globalization) การพัฒนาเทคโนโลยีการผลิตในระดับสูงดังนั้นประเทศไทยจึงอยู่ท่ามกลางการแข่งขันที่สูงขึ้นเรื่อยๆ โดยเฉพาะแข่งขันกับเพื่อนบ้านใกล้เคียง ได้แก่ ประเทศในกลุ่มอาเซียน สปป.ลาว เขมร เวียดนาม พม่า อินเดีย และประเทศจีน ประเทศไทย จำต้องพัฒนาเพื่อให้นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ เห็นศักยภาพการท่องเที่ยวในประเทศไทยเมื่อเปรียบเทียบกับเพื่อนบ้านแล้วเหมาะสมกว่าหรือน่าท่องเที่ยวมากกว่าประเทศอื่นๆ เช่น ธุรกิจโรงแรมในภาคอีสาน มีการขยายตัวค่อนข้างสูง ในระยะ 3-5 ปีที่ผ่านมา โดยภาพรวมจะมีอัตราการขยายตัวต่อเนื่องและอัตราการเข้าพักโรงแรมของนักท่องเที่ยว 6 จังหวัดคือ นครราชสีมา อุบลราชธานี อุรธานี นครพนม และหนองคาย ซึ่งในปี 2540 มีอัตราการเข้าพักโรงแรมร้อยละ 70.10, 66.91, 63.48, 63.04, 52.03 และ 47.80 ตามลำดับ ถือได้ว่าอยู่ในเกณฑ์เข้าพักดี โรงแรมขนาดกลาง มีการปรับปรุงกิจการ และมาตรฐานการบริหารการโรงแรมเพิ่มสูงขึ้น ก่อให้เกิดการจ้างงานอย่างต่อเนื่อง ส่วนด้านศิลปวัฒนธรรมนั้น นักท่องเที่ยวและนักทัศนจรรย์นิยมท่องเที่ยวภาคกลางและภาคตะวันออกมากที่สุด เนื่องจากภาคกลางเป็นภาคที่อุดมสมบูรณ์ไปด้วยแหล่งประวัติศาสตร์ โบราณคดี และศาสนสถานที่สำคัญหลายแห่ง จึงมีนักท่องเที่ยว นักทัศนจรรย์จำนวนถึง 11,394,843 คน หรือร้อยละ 58.6 ของจำนวนนักท่องเที่ยวมาเที่ยวแะชมรองลงมาเป็นนักท่องเที่ยวและนักทัศนจรรย์ในภาคอีสาน ซึ่งถือได้ว่าเป็นภูมิภาคที่รวมแหล่งประวัติศาสตร์ที่เก่าแก่ตั้งแต่ยุค 5,000-7,000 ปี ลงมาจากยุคประวัติศาสตร์ที่ได้รับอิทธิพลจากขอม ส่วนภาคเหนือ และภาคใต้ ด้านศิลปวัฒนธรรมนั้น นักท่องเที่ยวก็ให้ความสำคัญในสัดส่วนใกล้เคียงกันคือ ร้อยละ 4.2 และ 3.4 ตามลำดับ

ในด้านอาชีพ ประชาชนในภูมิภาคต่างๆ ของประเทศเกิดมีอาชีพขึ้นใหม่ตามสถานะของแต่ละภาค เกิดการลงทุนในอุตสาหกรรมต่อเนื่องกับการท่องเที่ยวในภาคอีสานจะเกิดอุตสาหกรรมผลิตภัณ์สิ่งถัก ทอ เครื่องแต่งกายมีการลงทุนเพิ่มขึ้น คิดร้อยละ 8.49 เกิดการจ้างงานเพิ่มขึ้นคิดเป็นร้อยละ 3 และเกิดผลการลงทุนในการเปิดร้านอาหารภัตตาคาร มีการปรุงแต่งรสชาติและรูปแบบอาหารพื้นเมืองให้เข้ากับรสนิยมของนักท่องเที่ยว เกิดการพัฒนาสอดคล้องกับมาตรฐานสากลทั้งในเรื่องสุขลักษณะ ความสะอาด รสชาติ และการตกแต่ง นอกจากนี้ยังเกิดอุตสาหกรรมการผลิตสินค้าที่ระลึกในรูปแบบต่างๆ กัน เพื่อพัฒนารูปแบบและเทคนิคการผลิต ซึ่งค่าใช้จ่ายเพื่อซื้อสินค้าและของที่ระลึกเป็นค่าใช้จ่ายอันดับ 1 ของนักท่องเที่ยว อุตสาหกรรมการผลิตสินค้าในครอบครัว มีผลกระทบด้านดีต่ออาชีพของประชาชนในพื้นที่ได้มีงานทำอย่างสม่ำเสมอ อาทิเช่น อุตสาหกรรมทอผ้าไหม หมอนจืด ผลิตภัณ์อาหาร เช่น แหนม ไส้กรอก หมูยอ และกุนเชียง เป็นต้น

อนึ่ง ผู้คนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในประเทศไทย โดยภาพรวมแล้ว ประชาชนของประเทศไทยทุกคนมีส่วนเกี่ยวข้องในฐานะเป็นประชาชนประเทศไทยเจ้าภาพต้องต้อนรับด้วยอัธยาศัยไมตรีแก่นักท่องเที่ยวทั้ง

ชาวต่างชาติและชาวไทยด้วยกัน ในส่วนภาครัฐนั้น นายกรัฐมนตรีในฐานะผู้นำรัฐบาล เป็นหัวหน้าคณะรัฐบาลและเป็นผู้กำหนดนโยบายคณะรัฐมนตรี และรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ผู้ว่าการการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ผู้ว่าราชการจังหวัดทุกจังหวัด สำนักงานการท่องเที่ยวทุกภาค ทุกเขต ทั่วประเทศไทย เป็นผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง จากสถิติจำนวนพนักงานของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ปี พ.ศ. 2559 มีจำนวน 1,060 คน

พิจารณาแล้วผู้วิจัยเห็นว่า จังหวัดอุบลราชธานี เป็นหนึ่งในจังหวัดที่มีชนบทนิยมประเพณีอันยาวนาน จึงมีความสนใจที่จะทำการศึกษาด้านกระบวนการนำนโยบายสาธารณะ ด้านการท่องเที่ยวของภาครัฐไปสู่การปฏิบัติ กล่าวคือนโยบายการท่องเที่ยวเป็นนโยบายหลักของประเทศ ราชการบริหารส่วนกลาง กับราชการบริหารส่วนท้องถิ่นต้องมีความร่วมมือ มีการติดต่อประสานงานกันเพื่อการส่งเสริมและการพัฒนาประเพณีท้องถิ่นไทย

โดยข้อมูลสถิติของสำนักงานจังหวัดอุบลราชธานี พบว่า ผลที่เกิดจากการท่องเที่ยวที่จังหวัดอุบลราชธานี ประชากรที่มีส่วนกับการท่องเที่ยวมีรายได้จากการผลิตสินค้าและบริการในท้องถิ่นเพิ่มขึ้น ซึ่งในภาพรวมเกิดมีอาชีพใหม่ๆ ขึ้นมาเพื่อรองรับและบริการนักท่องเที่ยว เช่น อาชีพบริการรถตู้โดยสาร บริษัทนำเที่ยว ผลิตสินค้าและผลิตภัณฑ์เพื่อการบริโภค เกิดรายได้จากท่องเที่ยวรวมทั้งสิ้น 2,119.61 ล้านบาท นักท่องเที่ยวชาวไทย 2,008.11 ล้านบาท นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ 111.50 ล้านบาท

กอบประจักษ์ จุฑเน่นและแนวทางขับเคลื่อนการดำเนินงานประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 โดยกระทรวงวัฒนธรรมมีจุดเน้นและแนวทางขับเคลื่อนการดำเนินงานประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 ที่สำคัญ 9 ด้าน ซึ่งมีเรื่องการส่งเสริมและการพัฒนาประเพณีไทยรวมอยู่ด้วย กล่าวคือ การส่งเสริมอัตลักษณ์ไทยและความเป็นไทย การส่งเสริมการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ชาติไทยผ่านสื่อและกิจกรรมต่างๆ การรณรงค์ส่งเสริมความเป็นไทยตามนโยบายของรัฐบาล เพื่อเสริมสร้างความเป็นไทยสู่ประชาชน ประเทศสมาชิกอาเซียน และประเทศทั่วโลก 3 ระดับ ได้แก่

(1) วิถีถิ่น วิถีไทย เพื่อส่งเสริมความเป็นไทยให้ประชาชนชาวไทย มีจิตสำนึกและพฤติกรรมที่นิยมความเป็นไทยในชีวิตประจำวันเพิ่มมากขึ้น เช่น ชิม ไหว้ สวัสดิ์ ขอบคุน ขอไทย วินัย น้ำใจ ไผตรี อาหารพื้นบ้าน ประเพณีการแสดง และดนตรีพื้นบ้าน ผ้า การแต่งกายพื้นบ้าน ภาษาไทย/ภาษาถิ่น

(2) วัฒนธรรมไทย วัฒนธรรมอาเซียน เพื่อส่งเสริมความเป็นไทย รวมถึงร่วมมือ เชื่อมโยง และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ศิลปวัฒนธรรมที่เป็นมรดกร่วมของชาวอาเซียน อาทิ ประเพณีร่วมของอาเซียน เช่น สงกรานต์ลอยกระทง การแสดงอาเซียน เช่น หุ่น โขน (รามายณะ) หนังใหญ่ ผ้า การแต่งกาย อาหาร วรรณกรรม ภาษา กิจกรรมทางศาสนา และภาพยนตร์

(3) มรดกไทย มรดกโลก เพื่อส่งเสริมความเป็นไทยสู่นานาชาติประเทศทั่วโลก อาทิ มวยไทย อาหารไทย การแสดงโขนไทย ผ้า และการแต่งกายแบบไทย การขึ้นทะเบียนมรดกโลกและภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม นวดแผนไทย สปาและสมุนไพรไทย ภาพยนตร์ โดยรณรงค์ผ่านการจัดกิจกรรมทางสื่อต่างๆ

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น เห็นได้ว่าภาครัฐเองก็ให้ความสำคัญกับเรื่องการส่งเสริมและการพัฒนาประเพณีท้องถิ่นไทย จึงเป็นที่มาของการศึกษาวิจัยในครั้งนี้

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

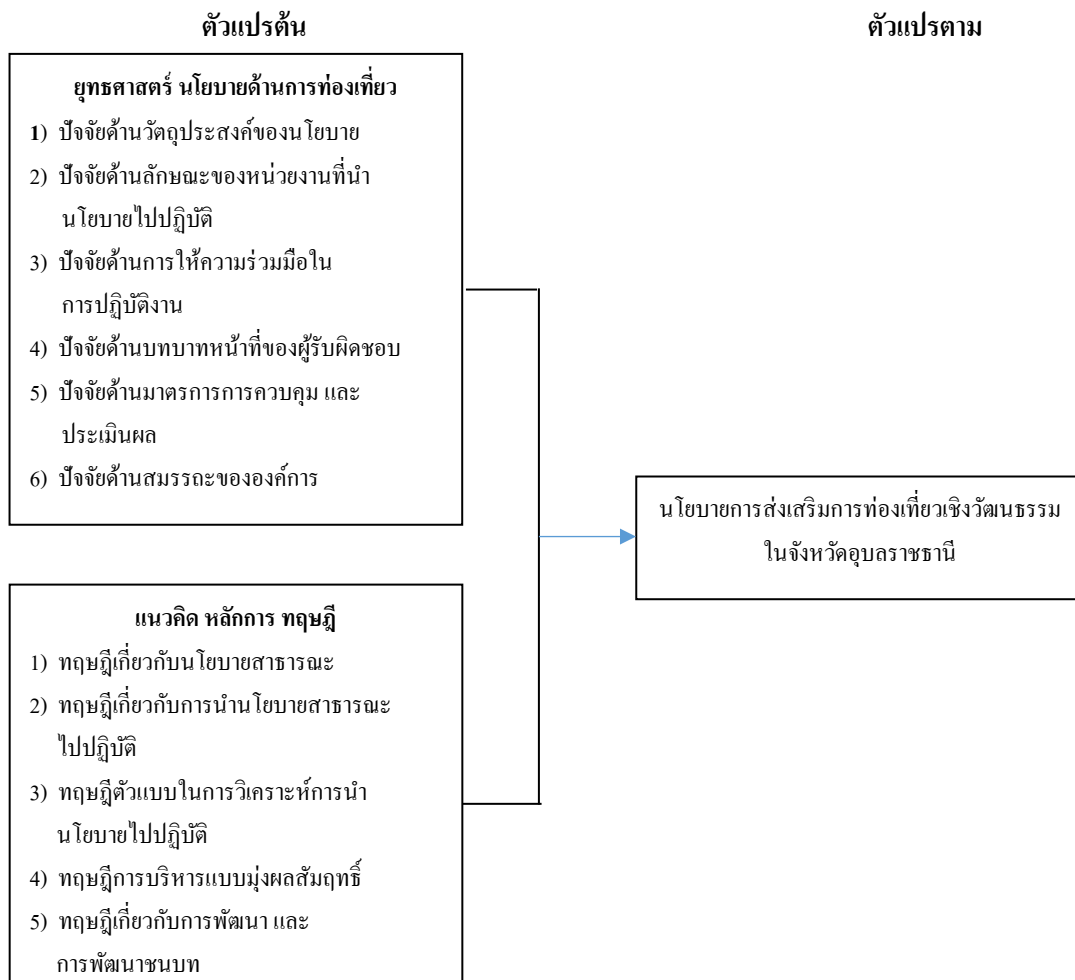
ในการวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ดังนี้

1. เพื่อศึกษา นโยบายการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

2. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคของนโยบายการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
3. เพื่อศึกษาแนวทางการนำนโยบายด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมไปปฏิบัติ

โดยได้กำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย ดังแผนภาพ

3. กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยเรื่อง นโยบายการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ในจังหวัดอุบลราชธานี ครั้งนี้ เป็นการศึกษา โดยอาศัยเอกสารแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเป็นแนวทางในการศึกษา ซึ่งมีหัวข้อที่ต้องศึกษาดังนี้

1. แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับนโยบายสาธารณะ (public policy)
2. แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการนำนโยบายไปปฏิบัติ (policy implementation)
3. แนวคิด เกี่ยวกับตัวแบบในการวิเคราะห์การนำนโยบายไปปฏิบัติ
4. แนวคิดเรื่องการวางแผนและวิเคราะห์โครงการ

5. แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยว
6. แนวคิดเกี่ยวกับประเพณีไทย
7. แนวคิดเกี่ยวกับองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวของประเทศไทย
8. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์การจัดการ
9. แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนา และการพัฒนาชนบท
10. แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพ
11. ทฤษฎีการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์
12. นิยามและความหมายของการพัฒนาศักยภาพชุมชน
13. ยุทธศาสตร์/นโยบายการท่องเที่ยวของไทย
14. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

4. วิธีดำเนินการวิจัย

เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการรวบรวมและศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากเอกสารทางวิชาการที่เกี่ยวข้อง ซึ่งผู้วิจัยเลือกใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก และเลือกใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง ในการดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึก

4.1 ขอบเขตการศึกษา

การศึกษาครั้งนี้ มีขอบเขตการศึกษาดังนี้

1. ด้านพื้นที่ เขตพื้นที่จังหวัดอุบลราชธานี
2. ด้านเนื้อหาศึกษาเฉพาะนโยบายสาธารณะ ด้านการท่องเที่ยวของภาครัฐ ที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมและการพัฒนาประเพณีท้องถิ่นไทย เท่านั้น โดยศึกษาถึงความร่วมมือของหน่วยงานต่างๆ ในกระบวนการนำนโยบายไปปฏิบัติ

3. ด้านกลุ่มเป้าหมาย ศึกษาจากบุคลากรโดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก จากเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานด้านนโยบายและแผนในองค์กรหรือหน่วยงานที่มีความรับผิดชอบในกระบวนการนำนโยบายการท่องเที่ยวของรัฐไปปฏิบัติ ประกอบด้วย กลุ่มตัวแทนภาครัฐ กลุ่มตัวแทนผู้นำนโยบายการท่องเที่ยวไปปฏิบัติ และ กลุ่มตัวแทนภาคเอกชนและประชาชน

4. ขอบเขตด้านระยะเวลา การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ใช้ระยะเวลาในการศึกษา ในช่วงเดือน มิถุนายน 2560 ถึงเดือน มกราคม 2561

4.2 วิธีการรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก บุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการนี้ ซึ่งในการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้ทำการบันทึกเสียง ซึ่งผู้วิจัยได้ขออนุญาตทำการการบันทึกเสียงระหว่างสัมภาษณ์ และทำการถอดเทปภายหลังการสัมภาษณ์ทุกครั้ง และสามารถนำมาเปิดซ้ำในระหว่างการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ และใช้การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม โดยเป็นการสังเกตแบบไม่มีโครงสร้าง เป็นเครื่องมือในการเข้ารวบรวมข้อมูลร่วมด้วย ซึ่งผู้วิจัยจะมิได้เข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ เพียงแต่คอยเฝ้าดูพฤติกรรม และความสัมพันธ์ระหว่างเจ้าหน้าที่ด้วยกัน และสายสัมพันธ์ระหว่างผู้บังคับบัญชากับผู้ใต้บังคับบัญชาว่าเป็นเช่นใด หรือเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า คือการวิเคราะห์ความหมาย

ทางความรู้สึก หรือวิเคราะห์นัยที่แอบแฝงอยู่ (latent) ซึ่งผู้วิจัยจะทำการจดบันทึกเรื่องราว เหตุการณ์และรายละเอียดของสิ่งที่พบเห็นต่างๆ ไว้เพื่อใช้ประกอบการสรุปผลการศึกษาต่อไป

4.3 เครื่องมือที่ใช้รวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการสัมภาษณ์เชิงลึก

ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง ในการดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึก เนื่องจากรูปแบบของแบบสัมภาษณ์ดังกล่าวเปิดโอกาสให้ผู้สัมภาษณ์สามารถเรียงลำดับการถามคำถามได้ตามความเหมาะสมกับสภาพและเหตุการณ์ ในการสัมภาษณ์เชิงลึก จึงมีความยืดหยุ่นมากกว่าแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ คือ การสัมภาษณ์ โดย ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง โดยการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ ผู้วิจัยให้ความสำคัญกับภาษาที่ใช้ และความตรงของเนื้อหาหรือประเด็นที่นำมาใช้กำหนดเป็นคำถาม ในการสัมภาษณ์ โดยพิจารณาจากกรอบแนวคิดของการวิจัย ร่วมกับลักษณะของหน่วยงานหรือองค์กรที่จะต้องเข้าทำการเก็บรวบรวมข้อมูล ตลอดจนบทบาท ภาระหน้าที่ต่างๆของผู้ให้ข้อมูลสำคัญก่อนจะนำแนวคำถามที่ได้ไปเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญทางด้านรัฐประศาสนศาสตร์ได้ช่วยพิจารณา และนำกลับมาพัฒนาปรับปรุงก่อนนำไปใช้ในการดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึกต่อไป

4.4 การดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึก

ผู้วิจัยมีขั้นตอนการดำเนินการแบ่งเป็น 3 ส่วน ดังนี้

1. ขั้นตอนการเตรียมความพร้อมก่อนการเข้าเก็บรวบรวมข้อมูล มีรายละเอียดดังนี้

- 1) ผู้วิจัยติดต่อประสานงานเพื่อขออนุญาตดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญและนัดหมายวัน เวลา ที่จะทำการสัมภาษณ์ และบุคคลที่จะเข้าร่วมสัมภาษณ์ โดยผู้วิจัยจะแจ้งวัตถุประสงค์พร้อมทั้งรายละเอียดของการศึกษาให้ผู้ให้ข้อมูลทราบ (ในกรณีที่ผู้ให้ข้อมูลไม่สะดวกให้เข้าพบ ผู้วิจัยจะใช้การสัมภาษณ์ทางโทรศัพท์แทน)
- 2) ส่งเค้าโครงวิจัย และประเด็นการสัมภาษณ์ ไปให้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญทุกคนก่อนการสัมภาษณ์อย่างน้อย 1 สัปดาห์
- 3) จัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ในการสัมภาษณ์เชิงลึก เช่น สมุดจดบันทึก กล้องถ่ายรูป อุปกรณ์บันทึกเสียง เป็นต้น
- 4) ทำการซักซ้อมความเข้าใจในหลักการ และขั้นตอนการสัมภาษณ์เชิงลึก ให้ผู้จดบันทึกการสัมภาษณ์เชิงลึกเข้าใจชัดเจน ในขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล
- 5) ขอให้ทางหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี ออกหนังสือ ขอความอนุเคราะห์ในการให้ผู้วิจัยเข้าไปเก็บข้อมูลกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญดังกล่าว
- 6) ผู้วิจัยได้เตรียมความพร้อมเกี่ยวกับเครื่องมือสำคัญที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แนวทางการสัมภาษณ์ เครื่องบันทึกเสียง กล้องถ่ายรูป อุปกรณ์เครื่องเขียนยานพาหนะในการเดินทางงบประมาณในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นต้น

7) ประสานงานกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เพื่อยืนยันกำหนดการเพื่อเข้าเก็บรวบรวมข้อมูลที่ชัดเจนอีกครั้ง ในส่วนของวัน เวลา ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ชัดเจน และรายละเอียดที่สำคัญอื่น ๆ เพื่อมิให้เสียเวลาของทั้งสองฝ่าย การยืนยันและนัดกำหนดการที่ชัดเจนจึงเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นที่ผู้วิจัยจะต้องดำเนินการก่อนเข้าทำการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

2. ขั้นตอนระหว่างการเก็บรวบรวมข้อมูล มีรายละเอียดดังนี้

1) ผู้วิจัยเดินทางไปถึงสถานที่ ที่ใช้ในการสัมภาษณ์เชิงลึกก่อนเวลานัดหมาย เพื่อจัดเตรียมความเรียบร้อยของทีมงานและอุปกรณ์ที่ใช้ในการวิจัย

2) ผู้วิจัยแนะนำตนเอง ชี้แจงวัตถุประสงค์ของการสัมภาษณ์ วิธีการสัมภาษณ์ให้ผู้ให้ข้อมูล ได้รับทราบพร้อมๆกับขออนุญาตผู้ให้ข้อมูล เพื่อทำการบันทึกเสียง และจดบันทึกขณะทำการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยจะขอสัมภาษณ์ตามประเด็นคำถามต่างๆ และในระหว่างการสัมภาษณ์ได้ขออนุญาตผู้ให้ข้อมูลสำคัญ บันทึกเทปเสียง เพื่อเก็บรายละเอียดของการสัมภาษณ์ได้ครบถ้วน โดยได้ชี้แจงว่าจะเก็บข้อมูลเป็นความลับเฉพาะงานวิจัยในครั้งนี้เท่านั้น โดยจะไม่มีการระบุชื่อจริงลงไปในรายงานการวิจัยแต่อย่างใด ทั้งนี้ เพื่อหลีกเลี่ยงผลกระทบทางลบอันอาจจะเกิดขึ้นได้ในภายหลัง การอธิบายดังกล่าวทำให้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญทุกคนรู้สึกสบายใจและสะดวกใจในการให้ข้อมูลเชิงลึก ซึ่งหากผู้ให้ข้อมูลสำคัญท่านใด ไม่ประสงค์ที่จะให้ทำการบันทึกเสียงผู้วิจัยก็ได้ปฏิบัติตามความประสงค์นั้น

3) ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง แจกแบบสัมภาษณ์ให้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 1 ชุด โดยผู้วิจัยจะเป็นผู้ถามนำตามกรอบแบบสัมภาษณ์ที่สร้างไว้โดยมีผู้จดบันทึกการสัมภาษณ์เป็นอักษรและบันทึกเสียง รายละเอียดต่างๆ ไว้จนกระทั่งสิ้นสุดกระบวนการสัมภาษณ์เชิงลึก

4) รวบรวมเอกสารหรือพยานหลักฐานต่างๆ ที่ผู้ให้ข้อมูลสำคัญนำมาแสดง เพื่อนำมาประกอบการสรุปผลการศึกษาต่อไป

3. ขั้นตอนหลังการเก็บรวบรวมข้อมูล มีรายละเอียดดังนี้

1) ผู้วิจัยได้นำเทปที่บันทึกเสียงการสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญทั้งหมดมาถอดข้อความ และลดทอนข้อมูล (data reduction) เพื่อการคัดกรองเฉพาะข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่ทำการศึกษา โดยแยกตามกลุ่มของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยแยกออกเป็นหน่วยงาน ก่อนนำมาประมวลเข้ากับข้อมูลเอกสารทางวิชาการต่างๆ ที่ได้รวบรวมไว้

2) จากนั้นเมื่อได้นำข้อมูลที่ถอดเทปเป็นรายงานแล้วทั้งหมด มาจัดระเบียบข้อมูลที่ได้รับการสัมภาษณ์เรียบร้อยแล้ว และนำข้อมูลที่ ได้จดบันทึกไว้จากการสังเกตหรือบันทึกปรากฏการณ์ที่พบเห็นจากการเก็บข้อมูลภาคสนาม มาพิจารณาประกอบเข้ากับข้อมูลที่มาได้จากสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ทั้งนี้ เพื่อพิจารณาความสอดคล้อง หรือประเด็นที่อาจจะเกิดการแย้งกันของข้อมูล เพื่อนำมาหาข้อสรุปก่อนนำมาอภิปรายผลต่อไป

3) นำเอกสารที่เกี่ยวข้องซึ่งได้รวบรวมไว้มาทำการแยกแยะและจัดระเบียบข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่ทำการศึกษา เพื่อนำมาวิเคราะห์ร่วมกับข้อมูลจากการสัมภาษณ์และการสังเกตการณ์ในประเด็นที่ศึกษา

4) กำหนดรูปแบบการแสดงผล เป็นกระบวนการนำเสนอข้อมูลจากรวบรวมข้อมูลในประเด็นที่ทำการศึกษาลงในรูปของการพรรณนาตามกรอบแนวคิดในการวิจัย อันเป็นผลมาจากการเชื่อมโยงข้อมูลที่จัดระเบียบแล้วเข้าด้วยกันตามกรอบแนวความคิดที่ใช้ในการวิจัย เพื่อสื่อเรื่องราวของสิ่งที่ศึกษาออกมาให้ผู้อื่น ได้ทราบและใช้ประโยชน์ ต่อไป

4.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยนี้ใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลแบบการวิเคราะห์เนื้อหา ซึ่งเป็นเทคนิคที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูลทั้งในรูปเอกสารหรือข้อเขียน และคำพูดที่ได้จากการสัมภาษณ์หรือการสนทนา ซึ่งสามารถจัดกระทำได้ 2 แนวทาง คือ วิเคราะห์ความหมายทางภาษา โดยตรงของตัวบทและเนื้อในของบท และวิเคราะห์ความหมายทางความรู้สึก หรือวิเคราะห์นัยที่แอบแฝงอยู่ ซึ่งจะรวมถึงการตีความและนัยทางบริบทหรือสภาพแวดล้อมประกอบข้อมูลที่นำมาวิเคราะห์ด้วย

ดังนั้น การวิเคราะห์เนื้อหาในงานวิจัยนี้จะเริ่มต้นจากการจัดข้อมูลที่ได้มาทั้งหมดอย่างเป็นระบบให้สอดคล้องกับกรอบแนวคิดในการวิจัยที่กำหนดไว้ จากนั้นทำการวิเคราะห์ข้อมูล ต่อไป

โดยนำข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมภาคสนาม นำมาวิเคราะห์ทั้งในส่วนที่เป็นคำพูดจากการสัมภาษณ์ การสังเกตพฤติกรรมและปรากฏการณ์ที่พบในสถานการณ์จริงและจากเอกสารที่ได้นำมาสังเคราะห์ โดยให้ความสำคัญทั้งความหมายในภาษา และตีความจากความรู้สึกที่แฝงอยู่ในข้อมูลนั้นๆ

5. สรุปผลการวิจัย

5.1 กระบวนการนำนโยบายไปปฏิบัติ

สำนักงานจังหวัดเป็นหน่วยงานที่นำแผนหลักของการท่องเที่ยวไปปฏิบัติ โดยของบประมาณจากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย อนุมัติให้เขียนพรรยาของจังหวัดอุบลราชธานีนั้น องค์การบริหารส่วนท้องถิ่น เช่น เทศบาลนครอุบลราชธานี มีแผนงานโครงการที่จะจัดงานประเพณีให้เที่ยวพรรยาต้องทำการสำรวจแผนงานว่ามีคุ้มวัดใดบ้างที่ต้องส่งเสริมเข้าประกวดประมาณค่าใช้จ่ายไปยังสำนักงานจังหวัด และสำนักงานจังหวัดจะแจ้งไปยังการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย เขต 2 โดยประสานไปยังกระทรวงมหาดไทย และการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยเพื่อของบประมาณจากสภาพพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และแจ้งต่อไปยังสำนักงานประมาณเพื่อให้คณะกรรมการพิจารณางบประมาณ เมื่ออนุมัติงบประมาณแล้ว จึงแจ้งให้สำนักงานจังหวัดท้องถิ่น (เทศบาล) และ ททท. เขต 2 ทราบ เมื่อข้อมูลตามนโยบายมีความชัดเจนแล้ว ผู้นำนโยบายไปปฏิบัติสามารถรับรู้ เนื้อหาสาระของนโยบาย และนำมาปฏิบัติตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ตามหน้าที่การปฏิบัติงานที่รับผิดชอบ แต่ในส่วนของจำนวนหน่วยงานบางหน่วยงานและบุคคลที่เกี่ยวข้องนั้น มีปัญหาคือมีหน่วยงานและบุคคลที่รับผิดชอบเป็นจำนวนมาก ยกต่อการประสานงาน นอกจากนี้การขาดแคลนบุคลากรด้านแผนของสำนักงาน ททท. ทำให้ไม่สามารถประสานงานกับจังหวัดได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การกำหนดภารกิจและการมอบหมายงานกรณีงานให้เขียนพรรยาของจังหวัดอุบลราชธานี เมื่อผู้ปฏิบัติงานได้รับมอบหมายจากผู้บังคับบัญชาแล้ว ก็สามารถปฏิบัติงานตามหน้าที่และปริมาณงานที่ได้รับมอบหมาย แต่จะมีปัญหาในส่วนของการประสานงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมีหลายหน่วยงานด้วยกันที่รับผิดชอบในเรื่องการจัดงานให้เขียนพรรยาของจังหวัดจำเป็นต้องติดต่อประสานงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

เพื่อให้แผนงานสามารถดำเนินการไปได้ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ แต่จากการศึกษานั้นพบว่า การประสานงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องบางหน่วยงาน ยังมีปัญหาและอุปสรรคอยู่มาก ในส่วนของการติดตามและประเมินผลว่าสำเร็จหรือล้มเหลว เพื่อนำมาปรับปรุงแผนงานแห่งเทียบพรรษาที่จะเกิดขึ้นในอนาคต หน่วยงานหลักๆ เช่น สำนักงานจังหวัด ททท. เขต 2 และเทศบาลนครอุบลราชธานี พบว่า มีการประเมินผลหลังงานเสร็จแล้ว ประมาณ 2-3 เดือน แต่บางหน่วยงาน เช่น องค์การเอกชน ที่มีส่วนร่วมในการประเมินผล มิได้มีการประเมินผลแต่อย่างใด ซึ่งอาจเป็นเพราะไม่มีบุคลากรเพียงพอ หรือว่ามีเจ้าหน้าที่ เพราะยังขาดความรู้ความสามารถในด้านนี้อยู่มาก

5.2 ปัญหาและอุปสรรคในกระบวนการนำนโยบายไปปฏิบัติ

จากการศึกษาเรื่องกระบวนการนำนโยบายไปปฏิบัติ กรณีแห่งเทียบพรรษาจังหวัดอุบลราชธานี พบว่า มีปัญหาและอุปสรรคในกระบวนการที่สำคัญของบางหน่วยงาน คือเรื่องการประสานระหว่างงาน ที่เกี่ยวข้อง คือมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเป็นจำนวนมาก ขาดการประสานงานแผนงานที่จะไปปฏิบัติเพื่อให้เป็นไปตามแผน ไม่ว่าจะเป็นการประสานงานระหว่างสำนักงานจังหวัดกับสำนักงานการท่องเที่ยว สำนักงานจังหวัดกับองค์การท้องถิ่นหรือสำนักงานท่องเที่ยวกับองค์การ ท้องถิ่น

ปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติ กรณีแห่งเทียบพรรษาของจังหวัดอุบลราชธานี นั้น บางหน่วยงานที่สำคัญและเป็นหน่วยงานหลักในการจัดงาน คือปัญหา เรื่องสมรรถนะของหน่วยงาน ไม่ว่าจะ เป็นปัญหาด้านบุคลากรไม่เพียงพอ และขาดความรู้ความสามารถในการวางแผนการจัดงาน งบประมาณที่มีจำนวนจำกัด ไม่เพียงพอต่อการดำเนินงานในการทำกิจกรรมหรือพัฒนาประเพณีให้ดีขึ้น อีกทั้งวัสดุอุปกรณ์ ที่มีไม่เพียงพอในบางหน่วยงานนอกจากนี้ยังมีปัญหาในเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชน ในบางคุ้มวัด ที่ประชาชนในเขตบริการศรัทธา ยังให้ความร่วมมือน้อย โดยในจิตสำนึกของประชาชนยังเห็นว่างานแห่งเทียบพรรษาเป็นหน้าที่ของทางราชการ ประชาชนเพียงเข้าชมเท่านั้น จึงเป็นสาเหตุสำคัญต่อความสำเร็จหรือล้มเหลวของนโยบาย ในการที่จะพิจารณาหรือส่งเสริมประเพณีท้องถิ่น ประชาชนยังไม่ทราบว่าเมื่อมีส่วนร่วมในงานแล้ว ท้องถิ่นหรือประชาชนจะเกิดรายได้ขึ้นอย่างไร จึงไม่เห็นความสำคัญในนโยบายรัฐต่อการท่องเที่ยว

6. ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาเรื่องกระบวนการนำนโยบายสาธารณะ ด้านการท่องเที่ยวของภาครัฐไปสู่การปฏิบัติ กรณีศึกษา การส่งเสริมและการพัฒนาประเพณีท้องถิ่นไทยนั้นทำให้ทราบถึงประวัติความเป็นมาของประเพณีท้องถิ่น จากอดีตสู่ปัจจุบัน ทราบถึงกระบวนการนำนโยบายของรัฐที่จัดให้หน่วยงานต่างๆ ทำกิจกรรมต่อการปฏิบัติ และปัญหาอุปสรรคของกระบวนการนำนโยบายไปปฏิบัติ ซึ่งมีผลต่อความสำเร็จหรือล้มเหลว นโยบายที่นำมาปฏิบัติเกี่ยวกับประเพณีงานแห่งเทียบพรรษา ผู้ศึกษาจึงเสนอแนะที่ได้จากการศึกษาดังต่อไปนี้

6.1 ข้อเสนอแนะในทางปฏิบัติ

ด้านสมรรถนะของหน่วยงาน

1) ควรมีการจัดฝึกอบรมบุคลากรหรือเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานในบางองค์การให้มีความรู้ในเรื่องการพัฒนาประเพณีวัฒนธรรมของท้องถิ่น การวางแผนการจัดงาน การประชาสัมพันธ์ด้านการท่องเที่ยว การใช้ภาษาที่หลากหลาย วัฒนธรรมของผู้มาท่องเที่ยว โดยมีการสื่อความหมายที่ชัดเจน เป็นต้น ทั้งนี้ ควรมีการฝึกอบรมอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้เจ้าหน้าที่ทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

2) ควรมีการปรับเพิ่มบุคลากรในบางหน่วยงานที่มีปริมาณงานมากไม่สอดคล้องกับจำนวนอัตราพนักงาน ควรจัดให้มีเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบด้านการจัดงานแห่เทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานี โดยเฉพาะขึ้นมาในลักษณะของการมีเจ้าภาพที่รับผิดชอบ ทั้งนี้เพื่อประสิทธิภาพในกระบวนการปฏิบัติงานให้ดียิ่งขึ้น

3) เนื่องจากกระบวนการส่งเสริมและพัฒนาประเพณีท้องถิ่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งงานประเพณีแห่เทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานี หน่วยงานต่างๆ จำเป็นต้องใช้งบประมาณในการดำเนินงานต่างๆ เป็นจำนวนมาก จึงควรจัดสรรงบประมาณให้หน่วยงานที่ต้องปฏิบัติ โดยเฉพาะงบประมาณที่ได้รับการอุดหนุนการทำเทียนของแต่ละวัดนั้น ควรให้การสนับสนุนมากกว่านี้ เพื่อที่จะช่วยให้แต่ละวัดร่วมกิจกรรมมากขึ้น โดยองค์การส่วนท้องถิ่นต้องตั้งงบประมาณเพื่อกิจกรรมแห่เทียนพรรษาไว้อย่างเพียงพอ

4) ควรมีการจัดสรรวัสดุอุปกรณ์ สำนักงานของบางหน่วยงานให้ทันสมัย มีการปรับปรุงข้อมูลในการดำเนินกิจกรรมแห่เทียนพรรษาไว้ทุกกระบวนการ อุปกรณ์ติดต่อสื่อสารมีใช้ในหน่วยงานอย่างเพียงพอ เพื่อลดขั้นตอนการทำงานและเพื่อความรวดเร็ว ในการติดต่อสื่อสารและการรับรู้ข้อมูลระหว่างหน่วยงานต่อหน่วยงาน

ด้านการประสานงานระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

1) ควรมีการประสานงานที่ดีระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการจัดงานแห่เทียนพรรษาให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องตระหนักถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมในกระบวนการนำนโยบายพัฒนาประเพณีไปปฏิบัติ

2) ควรมีการประสานแผนงานการปฏิบัติงาน โดยจะเป็นแผนพัฒนากระบวนการแห่เทียนพรรษา แผนปฏิบัติการในภาพรวมของจังหวัด ทั้งนี้มีความจำเป็นที่จะต้องมีการปรึกษาหารือและสัมมนาร่วมกันระหว่างเจ้าหน้าที่ระดับสูงในจังหวัด และเจ้าหน้าที่ระดับสูงของ ททท. ด้วย

3) ควรมีการประชาสัมพันธ์ให้หน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องและประชาชนในพื้นที่เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาประเพณีท้องถิ่น ให้ท้องถิ่นมีประเพณีที่มีวัฒนธรรมที่ดี ให้ความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินแก่นักท่องเที่ยว โดยเฉพาะตำรวจท่องเที่ยวของจังหวัดต้องให้การดูแลเป็นพิเศษ ทั้งนี้เพื่อโน้มน้าวใจให้นักท่องเที่ยวมาเที่ยวมากยิ่งขึ้น

4) สร้างความเข้าใจระหว่างหน่วยงานและบุคลากร ทั้งในสำนักงานการท่องเที่ยวหน่วยงานราชการ และเอกชน ตลอดจนประชาชนที่เกี่ยวข้องกับปัญหาการจัดประเพณีแห่เทียนพรรษาของจังหวัดอุบลราชธานี ที่จะให้มีการพัฒนากระบวนการปฏิบัติงาน โดยให้สามารถทำงานร่วมกันได้เป็นระบบมีประสิทธิภาพ และมีการแก้ไขปัญหาอุปสรรคร่วมกัน

ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชน

1) ควรมีการระดมกำลังความคิด ความสามารถของสถาบันศึกษา ชมรมท้องถิ่น ตลอดจนประชาชนในจังหวัด เพื่อร่วมกันอนุรักษ์ พัฒนา ตลอดจนฟื้นฟู ศิลปะ ประเพณีและวัฒนธรรมหลักๆ ของจังหวัด คืองานแห่เทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานี ฟื้นฟู วัฒนธรรมที่ดั้งเดิมอื่นๆ ร่วมด้วย โดยสืบหาแหล่งภูมิปัญญาชาวบ้าน ปรารภชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดงานเปิดโอกาสให้ประชาชนแสดงความคิดเห็น ความเป็นไปได้ในรูปแบบประชาธิปไตย

2) สนับสนุนให้ท้องถิ่น ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนเพื่อพัฒนาบุคลากรในท้องถิ่น มีการแข่งขันเชิงอนุรักษ์กันระหว่างท้องถิ่น องค์การท้องถิ่นให้การสนับสนุน เพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วมกับองค์การ

ชุมชนใดหรือคุ่มักใดมีส่วนร่วมกับการมากขึ้น องค์การอาจใช้กลยุทธ์ลักษณะจูงใจให้ เช่น เงินรางวัลหรือสิ่งจูงใจรูปแบบอื่นๆ

3) รัฐควรสนับสนุนส่งเสริมช่างทำเทียนให้ได้รับการฝึกทักษะหาวิชาความรู้เชิงศิลปวัฒนธรรมและช่างศิลป์ เช่น วิทยาลัยในวัง ช่างสิบหมู่ของศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ให้ช่างทำเทียนรุ่นเยาว์ได้ศึกษาหาประสบการณ์ และมีโอกาสก้าวหน้าถือเป็นวิชาชีพที่สามารถประกอบอาชีพได้ยกย่องให้เกียรติแก่พวกเขาทุกช่วงเพื่อเป็นกำลังใจ ควรมีการประสานงานระหว่างองค์การการศึกษาทั้งของรัฐ และเอกชน องค์การศึกษาระดับจังหวัด ระดับประเทศควรมีการจัดสรรงบประมาณสนับสนุนในเรื่องอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีของชาติให้ชัดเจน

4) ควรมีการศึกษาวิจัยในเรื่องการพัฒนาการท่องเที่ยวในจังหวัดอุบลราชธานี โดยเฉพาะอย่างยิ่งงานแห่เทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานี ควรแยกเป็นการเฉพาะกรณีไว้อีกเรื่องหนึ่งต่างหาก เริ่มตั้งแต่ต้นนโยบายของรัฐบาล ผู้กระบวนกรปฏิบัติงานตามนโยบาย ผู้กิจกรรมของงานจนกระทั่งงานสำเร็จตามแผน โดยหมอบหมายให้สถานศึกษาอุดมศึกษาทั้งของรัฐ และเอกชน เช่น มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี วิทยาลัยอาชีวศึกษาอุบลราชธานี มหาวิทยาลัยการจัดการและเทคโนโลยีอีสเทิร์น และองค์การปกครองท้องถิ่น เช่น เทศบาลนครอุบลราชธานีและสภาวัฒนธรรมจังหวัดอุบลราชธานีได้ทำการศึกษาวิจัยว่าภาคประชาชนที่ได้รับผลกระทบจากนโยบายการท่องเที่ยวของรัฐ เป็นอย่างไร มีข้อดีข้อเสียต่อประชาชนอย่างไร ความสามารถของประชาชนที่มีส่วนร่วมต่อการจัดงานเป็นเช่นไร เพื่อจะได้นำผลการศึกษามาใช้ให้หน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการร่วมกิจกรรมจัดงาน “ประเพณีแห่เทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานี” ถือเป็นแนวทางปฏิบัติ เพื่อให้การจัดงานมีประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพเป็นการอนุรักษ์ ส่งเสริมและพัฒนาประเพณีท้องถิ่นให้มีความยั่งยืนสืบไป

6.2 ข้อเสนอแนะในการศึกษาต่อไป

1) ควรมีการศึกษาเรื่อง การประสานงานในเรื่องการพัฒนาการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษาของจังหวัดอุบลราชธานีของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในระดับจังหวัด ไม่ว่าจะเป็นภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชนในพื้นที่ สภาวัฒนธรรมจังหวัดอุบลราชธานี สำนักงานจังหวัดการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย และ ททท. เขต 2 ประชาสัมพันธ์จังหวัด เทศบาลนครอุบลราชธานี สาธารณูปโภคของจังหวัด สาธารณสุขจังหวัด หอการค้าจังหวัด สภาอุตสาหกรรมท่องเที่ยวจังหวัด สถานศึกษาอาชีวศึกษา บริษัทการท่องเที่ยว โรงแรม กภัตาคาร สถานประกอบการต่างๆ เพื่อให้กิจกรรมการจัดงานแห่เทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานีได้พัฒนาไปอย่างยั่งยืนต่อไป

2) ควรมีการประเมินผลงานเมื่องานแล้วเสร็จ ประมาณ 1-3 เดือน โดยประเมินทุกกระบวนการตั้งแต่รับนโยบายจนกระทั่งสิ้นสุดนโยบายว่า การดำเนินการจัดงานประเพณีแห่เทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานี มีความสำเร็จหรือล้มเหลวหรือไม่อย่างไร เพื่อนำผลของการศึกษามาใช้เป็นแนวทางในการวางแผนพัฒนาประเพณีเพื่อการท่องเที่ยวต่อไป

3) ควรมีการหาแหล่งท่องเที่ยวเสริมในช่วงที่มีการจัดงานแห่เทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานี โดย ททท. แนะนำแหล่งท่องเที่ยวที่ไม่ห่างไกลมากนัก เป็นจุดท่องเที่ยวใหม่ๆ หาข้อมูลจากบุคคลในท้องถิ่น ปราชญ์ชาวบ้าน วิถีชีวิตชุมชน เพื่อที่จะให้นักท่องเที่ยวได้มีโอกาสพักผ่อนหย่อนใจและพักอยู่นานวันการมีส่วนร่วมของประชาชนในการอนุรักษ์ประเพณีแห่เทียนเข้าพรรษา คณะกรรมการจัดงานแห่เทียนพรรษาทั้ง 3 กลุ่มงานที่เกี่ยวข้องคือ กลุ่มภาครัฐ กลุ่มภาคเอกชน/ประชาชน ที่ร่วมกันจัดงานควรจะมีการจัดการ

ประชุมผู้นำชุมชนในเขตเทศบาลนครอุบลราชธานี ทั้ง 76 ชุมชน เพื่อรณรงค์ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ ประเพณีแห่เทียนพรรษาจังหวัดอุบลราชธานี ให้มีความสืบเนื่องตลอดไปซึ่งลูกหลาน โดยกระตุ้นให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมปลูกจิตสำนึกว่างานประเพณีแห่เทียนพรรษาเป็นงานที่เป็นหน้าเป็นตาของจังหวัด ถือได้ว่าเป็นเอกลักษณ์ ของจังหวัด เพราะเมื่อกล่าวถึงงานแห่เทียนพรรษาแล้วต้องเป็นจังหวัดอุบลราชธานี เมื่อมาเยือนจังหวัดอุบลราชธานี แล้ว ผู้มาเยี่ยมชมหรือท่องเที่ยว ทักทาย ต้องนึกถึงงานแห่เทียนพรรษา บทบาทขององค์กร/หน่วยงานที่จัดงาน ควรมีกิจกรรมที่ชักจูงหรือโน้มน้าวใจประชาชนให้มีส่วนร่วม และอนุรักษ์ประเพณีมากยิ่งขึ้น

7. เอกสารอ้างอิง

- กฏกระทรวง. (2545). *การแบ่งส่วนราชการกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น*. กรุงเทพฯ: กระทรวงมหาดไทย.
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2545). *การสำรวจเบื้องต้นเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยว 7 จังหวัดอีสานตอนล่าง บุรีรัมย์ สุรินทร์ ศรีสะเกษ อุบลราชธานี*. กรุงเทพฯ: สำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2545). *คู่มือการท่องเที่ยวไทยไปได้ทุกเดือน*. กรุงเทพฯ: สำนักงานการท่องเที่ยว ประเทศไทย.
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2551). *งานเทศกาลประเพณีที่น่าสนใจทางการท่องเที่ยว*. กรุงเทพฯ: สำนักงานการท่องเที่ยวประเทศไทย.
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2547). *หน้าที่และความรับผิดชอบของสำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สาขาในประเทศ*. กรุงเทพฯ: สำนักงานการท่องเที่ยวประเทศไทย.
- กิตติ บุญนาค. (2546). *การสร้างข้อมูลที่มีคุณค่าต่อการบริหารงาน*. กรุงเทพฯ: บริษัท เอ.อาร์. แอ็คเคานต์ติ้ง คอนซัลแตนท์.